

**Мамон В'ячеслав***(ХДАК)*

## **КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ФІЛІАЛЬНИХ ВІДДІЛІВ ХАРКІВСЬКОЇ ГРОМАДСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ**

Культурно-просвітницька діяльність Харківської громадської бібліотеки добре досліджена в наукових працях, що присвячені історії Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка (ХДНБ). Проте, ці дослідження мало уваги приділяють філіальним відділам бібліотеки, що існували протягом 1901–1908 рр. у робітничих околицях Харкова. Це дослідження стане першим з такої тематики.

Джерельною базою дослідження стали документи, збережені в особових архівах ХДНБ, а також тогочасні повідомлення в опубліковані у харківській пресі. У рамках дослідження були використані загальнонаукові методи аналізу та синтезу, а також спеціальні методи, такі, як історико-генетичний та історико-системний. Використання цих методів дозволило докладно вивчити культурно-просвітницьку діяльність філіальних відділів Харківської громадської бібліотеки.

Філіальні відділи Харківської громадської бібліотеки були засновані з метою надання доступу до книг населенню робочих околиць Харкова. Перший відділ був відкритий 2 лютого 1901 р. у робітничому районі Петінка, другий відділ був відкритий 1 червня 1905 р. на Панасівці [1, арк. 2, 8]. Їх роботою завідував Комітет філіальних відділів (далі — комітет), до якого входило багато відомих громадських діячів Харкова, зокрема художниця Марія Раєвська-Іванова [1, арк. 1-2].

Окрім традиційної бібліотечної діяльності, такої, як позичання книг для читачів, філіальні відділи здійснювали культурно-просвітницькі заходи. Це включало організацію благодійних лекцій, літературних вечорів та інших заходів, спрямованих на збір коштів для підтримки філіальних відділів. Комітет організовував літературні вечори, які були

присвячені до пам'ятних дат у житті відомих письменників. Для залучення уваги до цих заходів, комітет запрошував відомих письменників та поетів. Наприклад, в архіві Антона Чехова зберігся лист від члена комітету Августина Габель, яка запрошувала поета взяти участь у літературному вечорі, присвяченому 25-річчю з дня смерті Миколи Некрасова (27 грудня 1902 р.). На ньому планувалося розказати про біографію Некрасова, прочитати критичний нарис творчості та краші вірші поета. Зі змісту листа виходить, що схожі листи були надіслані «найвидатнішим ... письменникам теперішнього часу» [2]. Точно невідомо чи відвідав А. Чехов цей захід, однак він пожертвував багато книг філіальному відділу і в 1906 р. було подане клопотання на присвоєння відділу назви «Чехівський» [4].

Іншим видом заходів, які проводив комітет, були різноманітні благодійні вечори розважального характеру. Наприклад, 26 грудня 1901 р. проводився «Білий вечір» у залі Харківської громадської бібліотеки. Захід отримав свою назву через те, що жінки мали відвідати його виключно у білих платтях, «порушниця» повинні були сплатити «штраф» розміром у 30 копійок. Вечір складався з двох частин: літературно-музичної, де виступали співаки-любители, лектори та гурток мандоліністів, і танців, під час яких проводилися ігрові забавки: ворожіння, пошта, конфетті, серпантин [3].

Також значну популярність мали публічні лекції, які читали відомі вчені, як харківських вищих навчальних закладів, так і запрошені з інших міст. Всі ці заходи значно допомагали підтримувати фінансовий стан філіальних відділів, однак їх ефективність знизилася під час революційних подій 1905–1907 рр., коли увага громадськості була спрямована на політичні події всередині країни.

Також губерньська влада з підозрою ставилася до філіальних відділів через їх просвітницьку діяльність та неодноразово скасовувала заплановані заходи. Так, у січні 1905 р. був скасований благодійний оперний спектакль на користь філіальних відділів, що спричинило збитків комітету у 350 карбованців. Тоді ж були скасовані публічні

лекції професора М. Туган-Барановського та приват-доцента Рожкова. Сумарно комітет оцінював недобір коштів через скасування заходів у 1905 р. на суму півтори тисячі карбованців [1, арк. 30]. У наступні роки скасування заходів продовжилися, а ті, які відбувалися, приносили значно менше доходів, через що в комітеті стали обговорювати можливість закриття другого філіалу, однак у лютому 1908 р. філіальні відділи Харківської громадської бібліотеки були закриті за зберігання нелегальної літератури [1, арк. 32].

### Список джерел та літератури

1. ХДНБ ім. В. Г. Короленка, арх. фонди. Ф. 4, од. зб. Р-52.
2. РДБ. Ф. 331, к. 36, од. зб. 70.
3. Белый вечер // Южный край. 1906. 25 груд. С. 5.
4. В Общественной библиотеке // Южный край. 1906. 23 січня. С. 4.

**Матузок Анна, Тополюк Катерина, Троценко Олексій**  
(ХНМУ)

## ТРАНСФОРМАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ФОРМ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТСЬКОГО ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В ХНМУ ПРОТЯГОМ 2019–2023 рр.

Попри всі перешкоди, негаразди та труднощі, що виникають у нашій країні, саме волонтери є одними з перших людей, які реагують та починають діяти. Студентство Харківського національного медичного університету (ХНМУ) у цьому випадку не є виключенням, волонтерську діяльність якого ми і розглянемо сьогодні.

Метою нашої роботи є необхідність дослідити напрями розвитку волонтерської діяльності здобувачів вищої освіти ХНМУ протягом 2019–2023 рр. та визначити основні напрямки сучасної роботи.